

Lelijk land schrikt talent af

Nog meer bedrijfsterreinen, kassen en windmolens in Nederland: dat is funest, ook voor de economie, waarschuwt landschapsgoeroe Adriaan Geuze.

Door **Bart Dirks**

Stop met het bouwen van kassen en bedrijfsloodsen in de polders. Hou op met het neerplempen van geluidswallen en windmolens die het zicht ontnemen op de horizon. Het landschap is nu al te rommelig en versnipperd, vindt Adriaan Geuze. Wie tegenwerpt dat het de prijs is voor economische groei, heeft er volgens hem niets van begrepen.

Het is niet de minste die het zegt. Geuze (55) is hoogleraar landschapsarchitectuur in Wageningen en oprichter van West8, het Rotterdamse ontwerp-bureau voor stedenbouw en landschapsarchitectuur. Vorige maand besteedde *The New Yorker* een lang en lovend profiel aan de man die het verwaarloosde Governors Island nieuw leven inblaast, een eilandje op vijf minuten varen van Manhattan.

Als Zomergast raakte hij in 2015 een gevoelige snaar toen hij de lelijkheid toonde van de A4 bij Leiderdorp. Om de twintig meter had hij een foto gemaakt van de bebouwing. 'Een wereld van hallen en loodsen. Dit is niet de achterkant van een stad, maar de voorkant. Dit moet je heel serieus nemen', zei hij. 'Het is bebouwing die zich heeft onttrokken aan de democratie.'

Landschap is een belangrijke factor voor economisch succes, zo blijkt uit het onderzoek dat Geuze onlangs uitvoerde met de Universiteit Wageningen, het Landbouw Economisch Instituut en de Vereniging Deltametropool in opdracht van het ministerie van Economische Zaken. Een lelijk land verwaarloost zijn economie - dat is de boodschap die Adriaan Geuze uitdraagt zonder al te veel tegenspraak te dulden.

U heeft eerder gesteld: zonder weids polderland raken we mentaal verweesd, worden we impotent als Zwitsers zonder bergen en eenzaam als Italianen zonder eten. Zo erg is het toch ook weer niet?

'Ik woon in Rotterdam, een fantastische stad. Maar ik word moedeloos als ik in het weekend ga fietsen. Eerst moet ik me een weg banen door de uitgestrekte kantorenparken en woonwijken van Capelle aan den IJssel. Ze zitten praktisch vastgeplakt aan Nieuwerkerk met zijn kassen. Na een lapje groen doemen de buitenwijken van Gouda op. Met een kind op het zitje wordt het dan hoog tijd om terug te fietsen. Intussen heb ik alleen maar buitenwijken en kassen gezien, amper koeien of horizon. Treurigheid troef.'

VERROMMELING Landschapsarchitect Adriaan Geuze: 'Wat er in Leiderdorp is misgegaan langs de A4, dreigt overal in Nederland te gebeuren.' Foto Joost van den Broek/de Volkskrant

'Wat er in Leiderdorp is misgegaan langs de A4, dreigt overal in Nederland te gebeuren. In Prinsenbeek, Gouda, Zaltbommel en Breukelen is de relatie stad en ommelanden gecorrumpeerd. Ede en Veenendaal groeien ongegeneerd naar elkaar toe, dwars door de Gelderse vallei heen. Elk dorp bouwt zijn eigen bedrijventerrein met een rondweg, tot in Ruurlo en Lochem aan toe. Er is geen planning of afstemming. Politici denken allemaal dat het wel zal meevallen. Nee dus.'

Lelijk of mooi, een nieuwe kas of loods betekent wel meer banen.

'Zo'n armetierige tomatenkas leidt tot meer illegalen die in armoedige wijken moeten wonen. De grote steden worden er dus ook bepaald niet aantrekkelijker op. En hoezo bijbouwen? Bedenk eerst iets voor de leegstaande bedrijventerreinen.'

Wat hebt u tegen windmolens?

'Ze zijn een goed bewijs van hoeveel waarde mensen hechten aan het land-

LELIJK EN MOOI De bebouwing aan de A13 bij Delft-Noord en, twee kilometer zuidelijker, het polderlandschap bij Rotterdam-The Hague Airport.